

Edmund Husserl

PISMO LÉVY-BRUHLU

(kopija)¹

Freiburg, Breisgau, 11. marca 1935
Lorettostr. 40

89

Cenjeni g. kolega!

Ali ni sramotno, da se Vam tako pozno zahvaljujem za veliko, res izjemno radost ob nadvse prijazni pošiljki, Vašem novem delu o mitologiji primitivnih ljudstev?² Morda Vas pomirim s sporočilom, da me je pri pisanju oviral vroč interes zanj; prekinil sem svoje delo, posegel po vrsti klasičnih del, ki ste nam jih podarili o mentaliteti primitivnih ljudstev,³ in v tem tičim zdaj že celo vrsto tednov. Lahko Vam izdam, da je to že tretje pismo, ki ga zasnavljam – upam, da ga bom tudi končal. Hotel sem Vam povedati, kakšno problematiko so v meni, v povezavi z mojimi dolgoletnimi študijami o človeštvu in obsvetju,

¹ Kopija razodeva več izboljšav in dva daljša stenografska dodatka. Na začetek pisma si je Husserl zapisal: »Herrn Prof. Dr Lévy-Bruhl, m<embre> de l'Institut de France, Paris.« Kar zadeva ‚kopije‘ in prepise v Husserlovi korespondenci prim. *Phainomeno* 21–22 (1997), str. 232.

² L. Lévy-Bruhl, *La mythologie primitive. Le monde mythique des Australiens et des Papous*, Paris 1935 (izvod v Husserlovi knjižnici ima vpisano posvetilo: »á mon cher Collégué Ed. Husserl, cordial hommage, L. Lévy Bruhl«).

³ Husserlova knjižnica vsebuje še naslednja dela Lévy-Bruhla (1857–1939): *Die geistige Welt der Primitiven*, München 1927; *La mentalité primitive*, Oxford 1931; *Le surnaturel et la nature dans la mentalité primitive*, Paris 1931.

sprožile Vaše fundamentalne raziskave. Ni bilo prvič, vendar je bilo tokrat še posebno intenzivno. Moje izjasnjenje o vsem tem se je ponesrečilo deloma zato, ker je grozilo, da se bo sprevrglo v večjo razpravo, deloma pa, ker so me pri poskusu krajšanja vrgle iz konteksta zunanje motnje ... [– zgolj namignil bi rad, da moram na žalost napisati res veliko pisem, da po svojih močeh s priporočili iz tujine pomagam pri novogradnji nemške nacije pravno⁴ zelo prizadetim – med drugimi tudi lastnemu sinu, ki ima kakor Vaš, bolje, je imel, svoj življenjski poklic kot profesor pravne vede,⁵ zdaj pa mora misliti na to, da si bo kje zunaj zgradil novo prihodnost.]

Ni dvoma, da morajo Vaša dela o primitivnih ljudstvih veljati za klasična temeljna dela strogo znanstvene etnologije sploh. Na tem velikem in še zlasti pomembnem področju je postala vidna možnost in brezpogojna nujnost čisto duhoslovne antropologije – rekel bi lahko tudi, čiste psihologije, ki ljudi ne obravnava kot naravne objekte, ne psihofizično v univerzumu prostorsko-časovnih realitet (v objektivni, naravoslovni prostorski-časovnosti), ampak kot osebe, kot subjekte zavesti, kakor konkretno najdevajo sebe in se poimenujejo z osebnimi zaimki. Ko pravijo »jaz« in »mi«, se najdevajo kot člani družin, zvez, socialitet, ko »živijo drug z drugim«, učinkujejo in trpijo v *svojem* svetu – svetu, ki ima zanje svojo dejanskost in smisel iz njihovega intencionalnega življenja, izkušanja, mišljenja, vrednot. Seveda smo to že dolgo vedeli – da ima vsak človek svojo »predstavo sveta«, da vsaka nacija, da vsak nadnacionalni kulturni krog živi takorekoč v nekem drugem svetu, ki je njegovo okolje [Umwelt], tako živi tudi vsak zgodovinski čas v svojem. Ampak v nasprotju s to prazno občestjo sta nas Vaše delo in Vaša izjemna tema senzibilizirala za nekaj presunljivo novega: da je možna in skrajno pomembna, velika naloga, da se »vživimo« v živo generativno societeto odmaknjeno [abgeschlossen] živečih ljudi in da jih razumemo, kot da imajo svet v svojem socialno poenotenem življenju in iz njega, svet, ki zanje ni »predstava sveta«, temveč je *zanje* dejansko bivajoči svet. Pri tem se naučimo apercipirati, indentificirati, misliti njihove načine, torej njihovo logiko, kakor tudi njihovo ontologijo, in

90

⁴Po 1. členu 3. § Zakona ponovni vzpostavi uradništva (Gesetz zur Wiederherstellung des Berufsbeamtenstands) s 7. aprila 1933 je treba »uradnike nearijskega porekla« upokojiti; po 2. členu 3. §. pa je treba nearijske uradnike, »... ki so se v svetovni vojni na fronti borili za nemški rajh ali njegove zaveznike« iz upokojevanja izvzeti.

⁵Gerhart Husserl, profesor prava v Kielu, frontni borec prve svetovne vojne, ki po zakonu torej ni bil za »upokojitev«, je bil 25. aprila 1933 »upokojen«. Prim. pismo Elfride Heidegger Malvini Husserl z 29. aprila 1933, prev. v *Phainomeni* 21–22 (1997), str. 231–232.

to njihovega obsvetja, s pripadajočimi kategorijami. »Brezsgodovinskost« primitivnih ljudstev nam preprečuje, da bi se lahko potopili v morje historičnih kulturnih tradicij, dokumentov, vojn, politik, etc. in da bi skozi to pregledovali konkretno korelacijo scela duhovnega življenja in obsvetja kot njegove veljavne tvorbe. Zato ga tudi ne moremo napraviti za znanstveno temo. Očitno je, da mora enaka naloga izrasti za vse nam dostopne, v svoji zaprtosti živeče človečnosti – in sicer tudi za tiste, katerih sklenjeno življenje skupnosti ne obstaja v brezsgodovinski stagnaciji (kot življenje, ki je le dotekajoča sedanjost), temveč v samolastno zgodovinskem življenju, ki ima kot tako nacionalno prihodnost in ki prihodnost stalno hoče. Takšna societeta potemtakem nima tako rekoč otrplega obsvetja, ampak svet, ki deloma ima ,e udejanjeno prihodnost (nacionalno »preteklost«), deloma pa prihodnost, ki jo je treba šele udejanjiti, jo šele oblikovati po nacionalnih ciljih. To vodi do splošne problematike zgodovine – do psihologije zgodovinskega duha v vseh mogočih podobah in relativitetah (nacija in notranja izgradnja nacije iz posebnih socialnih skupnosti, po drugi strani pa tip nadnacije kot združbe nacij). Za zgodovinsko skupnost bi torej tudi ta problem lahko imeli – kakor za primitivna ljudstva – za problem korelacije: enotnost sklenjenega nacionalnega življenja in v njem za nacijo življenja polni, konkretni in zanjo dejanski svet, s svojo strukturno tipiko. Prav tako koneks nacij in višja enota, »nadanacija«, »Übernation«, (Evropa, ali na drugi strani npr. Kitajska), k temu pa tako rekoč logika, ontologija vsakokratnih človečnosti in obsvetij. Te naloge so za zdaj konkretno zgodovinske, za faktično znane nacije in nadnacije, nato pa tudi obče psihološke – v smislu notranje psihologije konkretnih, za katere je treba šele ustvariti metodiko. Mislim, da ste prvi začetek odprli Vi, z Vašimi utemeljitvenimi deli.

Zame, v sedanjem stanju mojega življenjskega dela, ki neprestano vodi naprej, je najbolj zanimava ta perspektiva, to pa zategadelj, ker sem si problem korelacije med >mi< in obsvetjem že pred mnogimi leti zastavil kot »transcendentaln fenomenološki«, z ozirom na možni mnogovrstni »mi«, in sicer sem ga nazadnje zvajal na problem absolutnega ega.* V tem horizontu zavesti so vse socialitete in njihova relativna obsvetja zgradila smisel in veljavo in jo ob premeni gradijo še naprej. Menim, da sem lahko prepričan, da po tej poti že precej izdelane intencionalne analitike historični relativizem ohranja svojo nedvomno pravico – kot antropološko dejstvo – in da je antropologija, kot vse

* Namreč Jaz, jaz, filozofirajoči, z vzratnim vpraševanjem po mojem subjektu izvrševanja v metodi fenomenološke redukcije najdeвам vse svoje apercpecije sveta in sebe kot svoj poslednji Jaz.

pozitivne znanosti, in njena *universitas* sicer prva, ne pa tudi poslednja beseda spoznanja, znanstvenega spoznanja. Pozitivna znanost je konsekventno objektivna znanost, je znanost v samorazumljivosti biti objektivnega sveta in človeške biti kot realnega obstoja v svetu. Transcendententalna fenomenologija je radikalna in konsekventna znanost subjektivitete, ki nazadnje v sebi konstituira svet. Z drugimi besedami, je znanost, ki razgrinja *univerzalno samorazumljivost* »sveta in nas, ljudi, v svetu« kot *nerazumljivost* in s tem kot uganko, kot problem, in jo na edini možni način – z radikalnim samopremislekom – naredi znanstveno razumljivo. Zaradi tega radikalizma gre za novo vrsto znanstvenosti, ki poteka kot sistematična analitika, ki sistematično kaže abecedo in elementarno gramatiko tvorjenja »objektov« kot veljavnih enot, pa tudi objektne raznoterosti in neskončnosti kot veljavnih »svetov« za smisel dajajoče subjekte, in se s tem kot filozofija od spodaj dviguje v višave.

Morda bodo nove publikacije, ki jih pripravljam (upam, da jih bom lahko dokončal navkljub političnim premikom, ki dodobra načenjajo moj osebni obstoj) podale predstavo o tem, kako obetajoča in konkretna je metoda, ki bi jo nasproti šibkemu misticizmu in iracionalizmu rad utemeljil na neke vrste nadracionalizmu, ki prestopa stari racionalizem kot nezadosten, a vseeno opravičuje njegove najbolj notranje intencije.

92

Sem preveč zlorabil Vaše potrpljenje? Morda sem Vam posredoval vsaj neko občo predstavo, ki Vas bo vsekakor razveselila – kako krepki impulzi lahko še izhajajo iz Vašega življenjskega dela, ki daleč presegajo dolgoletne etnološke učinke, ki so Vam prinesli toliko občudovanja. Menim, da to še ni dovolj. V Vaših delih gre za pomembne principe, ki bodo v prihodnje našli svoje entelehije.

Naj Vam bo dano, da še mnoga leta ohranite to čudežno silo duha, ki Vas bo še v biblični starosti usposabljala za taka temeljna dela.

Prevedel^s Aleš Košar

^s Iz: Edmund Husserl, *Husserliana, Dokumente, III. razdelek., Briefwechsel, VII. zvezek (Wissenschaftlerkorrespondenz)*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht / Boston / London 1994, str. 133–136, 322. Pismo je izšlo tudi v: Edmund Husserl, *Arbeit and den Phänomenen*, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt na Majni 1993, str. 208–211, 282.